



เปิดเวทีถก

แบน 3 สารพิษเกษตร

'ประชาชน' ต้องร่วมบอยคอต

ประเด็นเรื่องแบน 3 สารพิษ คือ โกลโฟเซต พาราควอต และ คลอร์ไพริฟอส เป็นเรื่องที่มีการพูดถึงเป็นอย่างมากเมื่อปีที่ผ่านมา โดยรัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการใช้ 3 สารพิษนี้ไปแล้ว แต่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทบหวนใหม่ สุดท้ายแบน 2 ตัว และอีก 1 ตัว จำกัดการใช้

ขณะนี้ผ่านไปหลายระยะเวลาหนึ่ง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) จึงได้จัดเวทีเสวนาเรื่อง “แบน 3 สารพิษ ต่อชีวิตคนไทย” เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2563 มี นพ.ศักดิ์ชัย กาญจนวัฒนา เลขาธิการ สปสช., นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการมูลนิธิชีววิถี และ น.ส.สารี อ๋องสมหวัง เลขาธิการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ร่วมอภิปราย

นายวิฑูรย์กล่าวว่า มีการนำเสนอข้อมูลเรื่องพิษภัยของ 3 สารเคมี กันไปมาก เช่น คลอร์ไพริฟอส ที่พบการตกค้างมากที่สุด และมีผลต่อพัฒนาการทางสมองของเด็ก โกลโฟเซต เป็นสารก่อมะเร็ง หรือพาราควอต มีฤทธิ์เฉียบพลันสูงกว่าพาราควอต 43 เท่า และยังมีพิษเรื้อรังก่อโรคมะเร็งอีกด้วย

“งานวิจัยจำนวนมาก พบว่าสิ่งมีชีวิต เช่น ปู ปลา หอย ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีสารเคมีตกค้างเกินค่ามาตรฐาน พบการตกค้างในผลไม้ แม้ว่าเกษตรกรจะไม่ได้ใช้กับผลไม้โดยตรง สะท้อนว่าพาราควอตสะสมในสิ่งแวดล้อม และเข้ามาอยู่ในห่วงโซ่อาหาร รวมทั้ง การตรวจสอบของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ก็พบการตกค้างในผักถึง 1 ใน 4 ของตัวอย่างที่ตรวจและพบการตกค้าง



วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ

ในสายรกของทารก แม้ว่าแม่จะไม่ได้ทำเกษตรโดยตรงก็ตาม เรื่องเหล่านี้ประเทศทางยุโรปรู้ และยกเลิกใช้เมื่อ 13 ปีก่อน ส่วนประเทศอื่นๆ ททยอยแบนจนปัจจุบันมีถึง 61 ประเทศ แม้แต่ประเทศใหญ่ๆ ที่เป็นผู้ผลิตพาราควอตเองก็ยังไม่แบน” นายวิฑูรย์กล่าว

นายวิฑูรย์กล่าวว่า เมื่อมีประกาศแบน 3 สารพิษดังกล่าวในประเทศไทย ในเดือนตุลาคม 2562 ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวง

เกษตรฯ มีข้อสั่งการให้ทบหวนจึงเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจมาก เพราะพรรคประชาธิปัตย์ก็เคยประกาศสนับสนุนให้แบน

“แต่พอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ทบหวนการแบน ในฐานะพรรคการเมืองแล้ว เป็นเรื่องที่ยอธิบายสังคมไม่ได้ และในเชิงการบริหารแผ่นดินก็ทำแบบเด็กเล่นไม่ได้ เพราะการแบนยังไม่มีผลเลย แต่กลับจะทบหวนแล้ว การแบนมีผลกระทบต่อเกษตรกรจริง แต่ต้องมองภาพใหญ่ก่อน นายกรัฐมนตรีบอกว่าสุขภาพต้องมาก่อน ผลโพลต่างๆ ก็พบว่าประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนให้แบน เมื่อประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุน หน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ไม่ใช่ไปทบหวนมติ แต่ต้องหาทางเลือกและสนับสนุนเกษตรกรให้ปรับตัวเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ถ้าันักวิธียังไม่ออกไปดูมาเลเซียกับเวียดนาม ที่แบนพาราควอตก่อนไทย” นายวิฑูรย์กล่าว

ทั้งนี้ นายวิฑูรย์กล่าวว่า งานวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) ในพื้นที่สวนยางและสวนปาล์ม พบว่ามีการใช้สารเคมีร้อยละ 10-30 ที่เหลือใช้เครื่องจักรตัดหญ้าหรือที่มาเลเซียใช้พืชคลุมดินผสมผสานกับการใช้เครื่องมือจักรกล ทำให้มีผลพลอยได้คือ

ได้ปุ๋ยธรรมชาติเฉลี่ย 20 กิโลกรัมต่อไร่
“ในเชิงวาทกรรม รัฐบาลพูดถึงเกษตรอินทรีย์ แต่พอทำจริง จากงานวิจัยของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่างบประมาณที่ใช้กับโครงการระยะสั้น มีเกษตรกรที่เข้าถึงกว่าร้อยละ 90 คิดเป็นเงินกว่า 70,000 ล้านบาท แต่เกษตรกรที่เป็นเกษตรอินทรีย์เข้าถึงเพียงร้อยละ 0.3 นี่คือนโยบายเชิงระบบ ดังนั้น ปัจจัยที่จะทำให้ระบบการเกษตรมีความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสุขภาพอย่างแรก คือ การกระจายอำนาจ ตัวอย่าง จย.โสธร มีการทำเกษตรอินทรีย์มาก สามารถเพิ่มจาก 80,000 ไร่ เป็น 3-4 แสนไร่ ทั้งๆ ที่มีการสนับสนุนแค่ร้อยละ 0.3 ต่อมากคือ จัดการบให้สนับสนุนเกษตรอินทรีย์มากขึ้น และที่สำคัญคือ พลังของผู้บริโภคจะทำให้เกิดการแบนอย่างจริงจัง เลือกผลิตภัณฑ์ที่มาจากบริษัทที่ไม่ใช้สารเคมี” นายวิฑูรย์กล่าว และว่า หากสามารถยืนหยัดกับแนวทางเหล่านี้ได้ เชื่อว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 10 ปีข้างหน้า

ด้าน น.ส.สาริกกล่าวว่า เหตุผลที่ต้องซีเรียสเรื่องสารเคมี เพราะถ้าดูแลแค่ครอบครัว อย่างน้อยต้องมี 1 คน ที่มีประวัติเกี่ยวกับมะเร็ง และต้นทางของโรคคือ อาหารการกิน อย่างไรก็ดี ในกรณี 3 สารพิษนี้ ถือเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ที่ประเทศผู้ผลิตไม่ใช่ แต่กลับส่งออกมาให้เราใช้ เรื่องนี้ไม่ควรให้เกิดขึ้น ดังนั้น ควรเป็นหลักการพื้นฐานในการแบนทั้ง 3 สารพิษนี้

“การที่บริษัทผู้ผลิตฟ้องศาลปกครองก็ไม่เกินความคาดหมาย แต่การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ให้ทบทวนการแบน เราโกรธมาก ถ้าทำได้ดีแล้วไม่ควรถอยหลัง กระทรวงเกษตรฯควรส่งเสริมหรือสนับสนุนเกษตรกรให้มีทางเลือกอื่นๆ ในฐานะผู้บริโภคไม่ต้องการสารเคมีตัวใหม่มาทดแทน แต่ต้องการให้เปลี่ยนวิธีการผลิตที่เป็นมิตรและปลอดภัย และควรเป็นทิศทางของประเทศ” น.ส.สาริกกล่าว และ



สารี อ๋องสมหวัง

ว่า หากดูภาพรวมนโยบายของกระทรวงเกษตรฯไม่ได้สนับสนุนเกษตรกรทางเลือก เกษตรผสมผสาน หรือเกษตรอินทรีย์เช่น การซื้อปุ๋ย ถ้าไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเบิกกองทุนไม่ได้ หรือเครื่องจักรแพงเพราะต้องเสียทั้งภาษีนำเข้า

และภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่สารเคมีไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้ซื้อได้ง่ายกว่า

น.ส.สาริกกล่าวว่า ขณะเดียวกัน การออกประกาศเรื่องจำกัดการใช้ไกลโฟเซต เช่น คนซื้อต้องผ่านการอบรม คนขายต้องแยกขายจากสารเคมีอื่นๆ ก็ทำยากในทางปฏิบัติ จากการสำรวจของมูลนิธิผู้บริโภคใน 17 จังหวัด พบว่ามีคนที่ทำได้ร้อยละ 13 นอกนั้นทำไม่ได้เลย สะท้อนว่าไม่สามารถจำกัดการใช้ได้จริงและไม่มีทางเลือกอื่นเลยนอกจากต้องแบนสารตัวนี้

“เราควรใช้หลักการว่า เมื่อประเทศผู้ผลิตยังไม่ใช้ เราก็ไม่ควรใช้ นี่เป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐาน และประเทศไทยควรผลักดันหลักการนี้ อย่างจริงจัง ยังยืนยันว่าไม่ได้ต้องการสารเคมีตัวใหม่ แต่อยากให้เปลี่ยนวิธีการผลิตที่เป็นมิตรกับผู้บริโภค ซึ่งเกษตรกรอาจต้องปรับตัวใช้เครื่องจักรมากขึ้น กระทรวงเกษตรฯต้องสนับสนุนในจุดนี้ และตั้งเป้าให้มีสัดส่วนสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งเรียกร้องหน่วยงานตรวจสอบด้วยว่า ถ้าตรวจพบสารตกค้างต้องบอยคอตด้วย เพื่อที่ผู้บริโภคจะได้มีข้อมูลในการตัดสินใจ” น.ส.สาริกกล่าว

ด้าน นพ.ศักดิ์ชัยกล่าวว่า จุดยืนของคนที่อยู่ในวงการสาธารณสุขชัดเจนว่าเรื่องสุขภาพมาอันดับ 1 เสมอ หัวใจของระบบหลักประกันสุขภาพคือ การทำให้คนไม่เจ็บป่วย ไม่ใช่ป่วยแล้วค่อยมารักษา ซึ่งทั้ง 3 สารพิษนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนสุขภาพ จากข้อมูลพบว่า ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา มีผู้ป่วย 2,000-3,000 กว่าคน ที่ต้องนอนโรงพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการรักษาเฉลี่ย 15-20 ล้านบาท/ปี และยังมีผู้ป่วยนอกอีกจำนวนมาก รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายทางอ้อม เช่น ค่าเดินทาง ค่ากินระหว่างเข้าไข เป็นต้น

“เราพบว่า ภาคเหนือมีความรุนแรงของเรื่องสารพิษสูงมาก รองลงมาคือ ภาคอีสาน และผลกระทบนอกจากเกษตรกรที่ร่างกายสัมผัสกับสารพิษแล้ว ยังมีกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบต่อ IQ และ EQ ดังนั้น การที่อาหาร ผัก ผลไม้ปนเปื้อน สะสมในร่างกาย จะพบปรากฏการณ์ที่มีโรคใหม่ๆ ที่ไม่เคยคิดว่าจะเป็นในคนวัยนี้ เช่น มะเร็งลำไส้ใหญ่ ในคนอายุ 20 กว่าปี พบการชักในคนอายุน้อย เรื่องเขาวงกตปัญญาเด็ก ฯลฯ ดังนั้น สปสช.ในฐานะมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้คนไทยเจ็บป่วย มีจุดยืนชัดเจนว่าเรื่องเหล่านี้มีผลทั้งเฉียบพลันและระยะยาว ทำอย่างไรจะ

ละเลิกสิ่งเหล่านี้ แล้วไปหาทางเลือกอื่นๆ ให้พืชผักปลอดภัย” นพ.ศักดิ์ชัยกล่าว

นพ.ศักดิ์ชัยกล่าวทิ้งท้ายว่า การที่จะผลักดันมาตรการการแบน และการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับผู้บริโภคอย่างยั่งยืน ผู้บริโภคต้องบอยคอตผลิตภัณฑ์ที่มีสารตกค้าง จะเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดการปรับตัว ขณะนี้เริ่มเห็นกลุ่มที่รับซื้อเฉพาะอาหารปลอดสารตกค้าง มีร้านอาหารที่เน้นเรื่องสุขภาพ เห็นกลุ่มชมรมผู้สูงอายุที่ทำอาหารสุขภาพกินกันเอง นี่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพจะเป็นปัจจัยสำคัญ สปสช.ซึ่งมีเครือข่ายท้องถิ่นในรูปแบบของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น (กปท.) หรือกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลกว่า 7,000 ตำบล พบว่ามีกว่า 2,000 ตำบล ที่ขับเคลื่อนเรื่องเกษตรปลอดภัย เป็นตัวอย่างสะท้อนว่าการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับผู้บริโภคสามารถทำได้จริง

ดังนั้น ประชาชนที่สนใจขับเคลื่อนในเรื่องนี้ สามารถรวมกลุ่มทำเป็นโครงการของงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลได้

